



Као што и свака друга вест брзо постане заборављена, тако је и случај несрећне девојчице из Пирота, коју су четири другарице монструозно малтретирале са намером да постану нове интернет звезде аматерског филма, убрзо постао стара и исцеђена прича, потиснута под налетом нових, још интересантнијих и страшнијих прича које нам медији свакодневно пласирају. У међувремену смо могли да се наслушамо небројених коментара стручњака из различитих сфера, који су овај догађај анализирали пре свега у контексту транзиције, траума из деведесетих које су довеле до распада система вредности, затим насиља у породици, видео игрица... Нико, међутим, није поменуо неке врло акутне болести савремене ере – нарцизам, жељу за славом, и са друге стране – тренд презаштићивања, који ону мање сналажљиву децу лако претвара у инстант жртве.

Заправо, овај страшни догађај више него било шта друго, сведочи заправо о модерности нашег друштва – оваква врста злостављања вршњака тренутно је велики хит међу тинејџерима у развијеном свету. Феномен познат као сајбер-малтретирање (cyber-bullying) обухвата све врсте злостављања путем интернета, од слања узнемирујућих и претећих имејл порука, па до постављања снимака премлаћивања школских другова и другарица на портале као што су MySpace и YouTube.

Будући да у оваквим акцијама тинејџерке показују више иницијативе од својих мушких вршњака, феномен је још познат и под називом „синдром злих девојчица“. Са друге стране, и најчешће жртве су, опет, девојчице.

Примера дечје суровости препуни су светски медији. Марта ове године, шест девојчица са Флориде напало је своју другарицу након што су је намамиле у кућу једне од њих. Ударале су њеном главом у зид, тукле је док се није онесвестила, да би премлаћивање наставиле када је опет дошла свести. Видео снимак овог „перформанса“ девојчице су затим поставиле на сајт YouTube. Мотивација за читаву ствар, осим освете због заједљивог коментара који је премлаћена девојчица изрекла на рачун једне од њих, била је, наводи се, и жеља за популарношћу. Сличне снимке направиле су и тинејџерке са Лонг Ајланда, као и оне из Балтимора. У Њујоршком метроу група маскираних клинки

напала је усамљеног путника, ударајући га флашом и песницама, и дајући му притом могућност да бира по ком делу тела жели прво да га одвале. Снимак тортуре затим су окачиле на YouTube, хвалећи се затим својим подвигом у друштву.

Не мора увек бити у питању директно физичко насиље – у употреби су и неке суптилније методе - путем електронске поште, или мобилног телефона. Да овакве тортуре не морају бити уопште наивне, показују и све чешћи случајеви самоубистава деце која су била жртве кињења. Тринаестогодишње девојчица из Мисурија обесила се након што је примила имејл непријатног садржаја од стране једног сајбер пријатеља, а иза чијег идентитета су се заправо криле њене школске другарице, па чак и једна мајка. Петнаестогодишњи дечак из Ливерпула у Британији убио се након што је примио небројене анонимне позиве са спуштањем слушалице, које су му упућивали другови из одељења. Једна енглеска тинејџерка открила је да на мрежи постоји читав сајт посвећен њеном вређању и застрашивању. На сајту је чак био наведен и планирани дан њене смрти.

Малтретирање међу вршњацима одувек је постојало. Нове технологије, са којима су данашњи тинејџери на добар дан, отварају, међутим, неке потпуно нове димензије силеџијства. У сајбер свету није потребна ни физичка снага нити смелост, па се себи може дозволити много више него када је у питању сукоб лицем у лице. Сигурност која се налази у анонимности, даје куражи и онима који се у стварном свету не би усудили да „нападну“. А када сте сакривени иза екрана, не можете одмах увидети ни реакције жртве, нити последице сопствених дела. Контрола од стране одраслих такође је ограничена – сајбер кињење може се одвијати управо док боравите на метар од вашег детета, које седи за рачунаром. Слично је и у школи – звоно за почетак часа више не означава крај рунде школског терора – мобилни скривен испод клупе сасвим је довољан да наоколо пошаљете фотографије другарице спуштених гаћа коју сте управо на кварно снимили док је била у wc-у, што је и један од најраширенијих начина малтретирања. Приватност је – у друштву у коме сваки седмогодишњак шета око са комплетним мултимедијалним центром спакованим у телефон тежак 50 грама – претворена у прах.

Дакле, са једне стране, данас имамо глобално распојасано друштво, у коме су „класичне“ вредности потпуно депласиране, целокупно васпитавање деце своди се на куповину статусних симбола и подилажење егу, а етика је нешто чиме одавно не владају ни одрасли. Образовни систем, са друге стране, брине само о томе како да деци развија „креативност“ „самопоуздање“ и „политичку коректност“, или како да опреми школе са што више компјутера, како се би се ученици касније што боље котирали на тржишту „људских ресурса“. У таквом систему стасавају модерна деца, врло технолошки напредна, „креативна“ „самопоуздана“ и жедна славе, али без икаквих племенитих

циљева и са крајње закржљалом способношћу емпатије – најзад, свако од њих расло је у уверењу да је важно једино шта оно жели, осећа или мисли – што све заједно резултира несхватљивом суровошћу. Наравно, нису сва деца ни једнако сурова нити еготиична – као и увек, поред школских „кабадахија“ има и оних мање самоиницијативних – међутим, таквима ће жеља да се допадне и припадају групи често бити довољан подстицај да се злостављањима придруже. Но ипак, и поред оправдавања од стране родитеља („моје дете то није започело“) тешко да њихова одговорност може бити мања. Данашњи *a priori*, да је „увек крив неко други“ постао је толико укорееен, да је мајка једне од девојчица са почетка приче, која је за своју ћерку рекла „крива је и треба да буде кажњена“, одмах осуђена од стране експерата, зато што „одбацује“ своје дете.

Шта родитељи уопште могу да учине како би заштитили своју децу? Иницијативе какве се предузимају у свету, у земљама које су раније него ми почеле да се сусрећу са оваквим проблемима, крећу се од забране мобилних телефона са камерама у школама, преко увођења разних режима контроле у сајбер простор, па до политике нулте толеранције према насиљу. На жалост, наведене мере, уколико нису потпуно јалове и бескорисне, углавном се показују исто толико штетним колико и корисним. У покушају да контролишу односе међу вршњацима и заштите оне „слабије“ од оних агресивних, институције су стигле дотле да у вршњачко малтретирање сврставају и „одбијање дружења са дететом које верује да му је то пријатељ“ или „претећи поглед, тон или мимику“. Наравно, како контролисати мрке погледе, него тако што се интеракција међу децом сведе на минимум, а ниво надзора свих контаката подигне на максимум, што је најлакше ако, на пример, децу начисто лишите слободних активности – у Енглеској је управо из тих разлога недавно подигнута велика државна школа сасвим без игралишта. Па да, није на школи да учи децу како да се понашају и решавају сукобе, већ да свако понашање сасече у корену.

Као резултат оваквих мера, данас имамо генерације које расту под тоталним надзором, и биће способна једино за то да живе под тоталним надзором, будући да им никада није дата прилика да науче да се заузму за себе – најзад, увек је то радио систем коме су научени да трче и да се жале, или који ће се сам умешати кад год одлучи да је потребно. Само, ту постоји један проблем - колико год систем стезао обруч, неке ствари се неминовно истргну контроли – а онда се дешава да се деца самоубијају зато што им неко каже нешто ружно, или беспомоћно седе и трпе док се другарице сексуално иживљавају над њима. Али, то није ваша или моја кривица. Не, не морате замарати главу сваког боговетног дана размишљајући да ли сте учинили довољно да своје дете оспособите и „наоружате“ за опстанак у једном суровом свету пуном искушења, какав је, руку на срце, одувек и био. Само нам је потребно више надзора, ограничења, камера, прописа - и све ће бити сјајно... Ко ће у међувремену бити крив? Не, то неће бити деца која терају другу децу да пасу траву, нити они који су заказали у васпитању, дозволивши да се клинци претварају у монструме или у јагњад за клање, већ само они који нису надзирали довољно. У то име, поводом случаја у Пироту, иако се злостављање десило

Од третирана до малтретирана

Пише: Јована Папан
среда, 11 јун 2008 12:15

код куће, први је отказом платио директор школе. Правда је задовољена, сада сви могу да одахну...